

M. Kondor Viktória: „Ember az ember, míg álmodik!“...

(Tímár Máté: Utószüret című verseskötetéről. Versek 1996-1997. - Kézirat -)

Vékony kis füzet - az utolsó két év verseivel - Tímár Máté legújabb kötete. Az 1996-1997 év "terméséből" majdnem ugyannyi, mint amennyit előző- 1996-ban megjelent - kötetében 1940-1996 között keletkezett verseiből; azaz több mint ötvenévnnyi verseiből közzé tett... Így aztán nagyon is találó a cím: "Utószüret", s ebben a "szüret" hangsúlyos... Negyvennyolc saját vers, 19 "átköltés, műfordítás". Ez utóbbi a világirodalom legjelesebbjeiből, azaz nyomán: (Eminescu, Goethe, Heine, Jeszenyin, Paszternák, Shelley, Szolzsenyicin stb. - korántsem értékítélet, hogy nem teljes névsort idéztem. –

Hogyan? Miként ez a versbőség - a prózairóként számon-tartott írónál? - Verseit olvasva, - egyik-másiktól "szíven ütötte" - nem állottam meg, hogy meg ne kérdezzem Tőle: "Hogy-hogy verseket írsz mostanság és nem prózát?"

"Prózát is írok, - igazította helyre a műfajok kizárólagosságára utaló helytelen kérdésem, majd magyarázólag hozzátette: - "A próza nagyon időigényes és fárasztó, különösen mikor a reuma s egyéb nyavalya gyötör, ám az ember agya olyankor sem áll le, örökl, emlékezik, rostál: s a vers csakúgy "kibukkan" belőlem..." - Értem... s már úgy olvasom a verseket, amelyek csakúgy "kibukkantak"...

S elmerengek azon, hogy vannak pillanatok, amikor belőlem is bukkannak ki "versek", csakhogy azok nem igazi versek "fűzfapoétai" bukkantok csupán; s hirtelen azt is megértem, miért, mitől "efemer" jelenség az ilyen s miért maradandó az a másféle, mely igazi költőtől származik; s mitől lesz "igazi". S emberi kicsinyesség, ha itt zárójelbe azt is elmondom: a 48 saját vers között egy-kettő olyanra bukkantam T. M. kötetében, amit nem adtam volna át a nyomdafestéknek. Lehet, hogy csak ízlés-különbségből? Ez nem értékítélet!

A versek többsége "szívenütött", akár "kibukkan"-tak, akár mívesen faricskálta művét a költő, - mint a faszobrász figuráját a kemény körtefából - élők, elevenek sokévtizedes élmények és közeli sűrítményeiből: lélekből szólók, s így érnek lélekig, vagy ha jobban hangzik: szívekig...

"Élmények sűrítményei" - írtam, s nem véletlenül. - Éppen ez az, amely a lírikust a köznapi verselőtől megkülönbözteti... Mindig, valami olyasmit tud elmondani saját élményeiből, ami minden egyedi, szubjektív vonása ellenére valami olyasmit közöl, ami sokak szívében visszhangra talál... S az én prózai dadogásom nem igazán hitelesen hangzik; szabad legyen hitelesítenem azt Babits Mihály vallomásával " A lírikus epilógja című verse bevezetőszóival: "Csak én bírok versemnek hőse lenni, / első és utolsó mindenik dalomban: / a mindenséget vágyom versbe venni, / de még tovább magamnál nem jutottam."/ - Továbbjutott s mind a költők...

Tímár Máté ez utóbbi kötetében, mint az előzőben is; vissza-vissza felel a múlt: szép emlékként és fájó élményként is... Az ifjúkor is, a megszenvedett szibériai fogság (mint sokaké is maradandó fizikális bajokat is okozva...) Az egész kötetet átlengi az őszidő (az ember életkori-őszidejének bája, szomorúsága) - s annál is inkább üdítőbb, amikor ez őszidő-szomorúságon átszillan a napfény... A lélek napfénye: a hitvallás, amely "Fájdalmas örökség" c. verséből így hangzik: "Szívüggé élni a munkát, / s úgy maradni mélyen magyarnak, / hogy más maradhasson annak, / egyenlőként, amivé szánták," / (6.old.) S vajon nem sok, - anyját már eltemetett - "gyermekben", akármilyen öreg-korba jutott már ő maga is visszhangzik a reményt keltő kép? "Édesanyám, a százszor áldott / a Fiastyúk csibéit vigyázza / s harmatcseppekben könnyet hullat / árván magányos fiára. /" (u. o.) - S a "Hajnali zsolozsma" című vers sorait olvasva melyben a költőkisebb-nagyobb élet-eseményeibe beavat, s fájó tagjait is felpanaszolja, amikor annyira fájdalom-esett, hogy templomi jelenlét

helyett, csak verssorokra futja ereje... Ki ne értené meg igazát:"... a vers is istentisztelet." (18. old.) S amikor elmúlt fájdalmas, vétkes történelmi jelenségeket ostoroz - néven nevezve a vétkeket - akkor is beszövi az adott versbe, - ha olykor csak néhány sorba is - azt a morális tartást, mely sajátja, s példa is minden jó-szándékú embernek... "Kaddisod mondom, testvérem Soma, / katolikusként, hanyagolható - / hiszen ahol véget ér az út / nem rubrikával mér a Fennvaló, / (23 old.)... hisz együtt hittük bizonyos vagyok / vélem mondanád, hogy az emberségnek / egy a hite s nyelvünktől szabadon / tetteinkre egy csillag ragyog. / Ezüst fényénél naponta mondom el: / Isten veled testvérem Soma, / Semma Jiszroel! Halljad Izrael!" (24-25.old.) A száz éve született Tamási Áron emlékére írott versből hasonló üzenet hangzik: "Ároni szózat a magyarnak / hitben maradni. Hittel / túlélni sorsunk nehezét, / sose hágy el az Isten, / csak megpróbál. Hígyj testvér ebbe': / Azért születünk e világra, / sorskeresztút Magyarországra, / hogy valahol otthon legyünk benne. /" (34. old.) S amikor úgy tűnik; csupán a deresedő-hajú öregedők hangján szól: pl. a "Jó lenne még egyszer újra..." című, és kezdősorú versében... csalóka látszat, hiszen a fiatalabbakban is meglehet az újrakezdeni vágya, vagy ha nem az, legalább, legalább nagyot, szépet tenni... "Jó lenne fejjel menni a falnak, / Urak, földet minden parasztnak, / s egyé tenni azt, ami egy volt, / de emberséggel. Közös az égbolt / tóttal, oláhhal, kárpát-orosszal, / egy Istennel, azonos sorssal..." (36.old.)

A fiaihoz szóló - meghatóan szép - versekből is idézhetnék még, s a többiből is bőven, - hiszen még csak a kötet feléig jutottam, - de éppen ezért, mert csak a feléig: önkorlátozásra int a terjedelem-határ... Kedvcsinálónak idéztem csupán; a kötet olvasóihoz... Ki-ki megtalálja benne a szívéhez szólót; noha hiszem: az egész a Szülőföldnek szóló, üzenet...S hogy a költő maga is így gondolta, álljon itt a címadó vers az „Utószüret”-ből az utolsó szakasz:

"Íme egy nehéz sorsos élet
vers-serlege, ó-bor van benne,
ne vessetek meg érte, testvér,
ha véletlenül nem aszú lenne.
Ha majd a szülői sírba térek,
futó szelekkel tovább zengem:
Isten Véletek, Endrőd Népe,
amíg léteztek, bennetek élek!"

"Ábrándozás" c. versében írja Költőnk: "Tudd, érezd, valld be, hogy lejárt, / készülten várd az éjszakát" /... s milyen jó, hogy rácáfol, noha némi kétkedéssel is a következőversszak: "Bölcs tanács, olcsó szélzene, / nem lejárt lemez élete, / annak, ki későn is akar, / szívverése a rím, a dal / kit minden-mindegy nem vakít: / Ember az ember, míg álmodik!" / (40. old.)

Így igaz... s álmodjon még tovább, sokáig a szívverésével ömöljön a rím, a dal! Így győzedelmeskedvén a fizikum "öregeése" felett...

Kiléptem ezzel a recenzió műfajából és kívánok a nov.21.-én 75. évét elérő költőnek még sok-sok, derűs, egészséges alkotóéveket!

Tímár Máté versei az „utószüret” c. kötetből:

ANGELUS

Giling-galang dobogja szívem:
Üdvözlégy malasztal teljes!
Néha a vénség terhe,
légyen vélem! Szent Fiad kegyelmes...
Giling-galang! Néha nekibuzdul,
halott Jóanyám mondotta százszor:
Hidd el fiam, a Szűzanyával
küzdöttünk haza Szibériából!
Giling-galang, a vén bolond ha
majd az utolsó versét dobogja,
utánam csak a körösi szél
zúg áment minden Angelusra...
1996. VII. 9.

ECLOGA

Október a küszöbön,
kínai na gyöpön
jógázik, ott lenn, alatt
s fejem hasztalan töröm
se ígéret, se öröm,
csak az őszi bú marad.
Közel november, és a táj
ezüst ködbe bújva fáj...
Mi marad, te vénember,
ha eljön a december?
Az Advent ígérete,
hófehér öltözete,
s zöld fenyőn a gyertyafény,
hitben fészkelő remény...
s egyszer elmúlik a tél...
1996. IX. 28.

CÍMNÉLKÜLI

Szellő kering, és zenél, véle táncol az avar-levél,
aki vénen még mindig remél, rózsát ültet, akárcsak én...
Mert élni nem élet – céltalan,
a hitnek, célnak hatalma van:
Bajok, búk, bánatok felett,
szebbé tenni az életet...
Ha nem jut pár százaz másnak,
a jó szót tőle ne sajnáld...
Szellő kering, és zenél,
bízzon az ember, ameddig él.
1996. őszelő

Megjelent: Városunk 1997. november. 13. o.